

*Осійський Ю.О., доктор богослов'я,
старший викладач кафедри соціальних технологій,
Вінницький інститут Університету «Україна»*

ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛОГО НАСЕЛЕННЯ

DOMESTIC AND FOREIGN EXPERIENCE OF CONTINUOUS EDUCATION OF ADULT POPULATION

Анотація. У статті розкривається сутність безперервної освіти. Порівнюються концепції безперервної освіти за кордоном і в Україні. Автором статті визначаються шляхи модернізації сучасної післядипломної освіти в системі безперервної освіти України.

Ключові слова: безперервна освіта, розвиток особистості, Інститут освіти ЮНЕСКО, післядипломна педагогічна освіта, система освіти в Україні.

Abstract. The article reveals the essence of continuous education. The concepts of continuing education abroad and in Ukraine are compared. The author of the article identifies the ways of modernization of modern postgraduate education in the system of continuous education of Ukraine.

Keywords: continuing education, personality development, UNESCO Institute for education, postgraduate pedagogical education, education system in Ukraine.

Постановка проблеми. На круглому столі в Інституті філософії НАН України пролунала думка про те, що освіта в Україні перетворилася на своєрідну зону комфорту, спосіб соціалізації [8, с. 12-13]. Функція університету фактично була зведена до можливості кудись діти себе після школи, уникнути служби в армії. Суспільство не усвідомлює потреби в якісній освіті. Це відображається у тому, як чинні еліти думають про освіту, і у тому, як громадяни часто ставляться до освіти. Чинні еліти, як правило, вбачають реформу освіти в оптимізації, скороченні видатків на цю сферу. Звітують кількістю закритих навчальних закладів. Такий підхід демонструє споживацьке ставлення до освіти і нерозуміння того, що освіта проектує майбутнє. В той же час в сучасному світі знання змінюються швидше, ніж покоління, а здатність приймати правильні рішення на основі отриманих знань і надалі становлять проблему як для випускника школи, так і коледжу, вищого навчального закладу тощо.

Аналіз досліджень і публікацій. Ідея безперервної освіти стала пріоритетною у другій половині ХХ століття, однак, її витoki сягають ще V-IV ст. до н. е. Про потребу навчатися протягом життя зазначали Конфуцій, Сократ, Аристотель, Платон, Сенека. У своїх «Листах» Сенека писав, що навчаючи, ми вчимося самі. Вперше концептуально оформлена ідея навчання протягом життя була представлена на

конференції ЮНЕСКО у 1965 році відомим теоретиком безперервної освіти Паулем Ленграндом. Він зазначив, що «освіта і навчання повинні розширитися настільки, щоб охопити все життя індивідуума, всі вміння та всі галузі знань, щоб використати всі можливі засоби з метою забезпечення усім громадам світу розвивати себе як особистість» [1, с. 43]. Сутність безперервної освіти базується на розвитку людини як особистості, суб'єкта діяльності та спілкування впродовж усього життя і забезпечення цього розвитку за рахунок зняття вікових, соціальних та організаційних обмежень. Українське суспільство обрало європейський шлях для розвитку держави, але не завжди розуміє, що це означає в освіті. Адже європейське суспільство – це суспільство освіченого загалу, коли всі члени суспільства мають доступ до освіти, незалежно від матеріальних можливостей, місця проживання, походження та вже отриманої освіти.

У вітчизняній науці проблеми безперервної освіти педагогів представлені в роботах науковців: Лідії Даниленко, Галини Єльнікової, Віктора Олійника, Наталії Клокар, Валентини Семиченко та ін. Ця ж проблема розглядається у роботах зарубіжних дослідників: Фридеріка Тейлора, Альфреда Уайтхеда, Джона В. Робертсона Томпсона, Пауло Фрейре, Марії Монтессорі, Яна Фазлягіча.

Мета статті. Метою статті є визначення місця безперервної освіти педагога в зарубіжній та вітчизняній системах післядипломної педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Як в Україні так і за кордоном, структура безперервної освіти складається із двох підсистем: основної та додаткової освіти. Основна містить основну загальну та основну додаткову. В той же час освіта з метою перекваліфікації, з метою розширення знань, підвищення кваліфікації, отримання знань під час короткотривалих й довготривалих курсів, навчань, семінарів, тренінгів формує додаткову освіту. У багатьох країнах (Великобританія, Канада, Польща, Франція, Німеччина) концепція безперервної освіти педагогів є складовою державної політики в галузі освіти. Створені державні та приватні університети, центри безперервної освіти, які покликані допомогти людям отримати нову спеціальність, що здатна забезпечити матеріально та створити внутрішній комфорт самодостатньої особистості. У Швеції освітою дорослих займаються народні університети (їх є понад 100), у Польщі освіту дорослих організовує не держава, а громадські товариства і організації.

В Україні цей процес є зворотнім. Коли держава скорочує фінансування на всіх освітніх рівнях і робить ситуацію кризовою, як це відбувається зараз, отримуємо відповідний результат. Нині польські агітатори їздять заходом України й переконують абітурієнтів вступати в їхні навчальні заклади. Про пріоритетність впровадження системи безперервної освіти педагогічних працівників в Україні зазначається в участі України в європейській програмі «Горизонт 2020».

Основні акценти ставляться на застосування нових форм підвищення кваліфікації, які спонукатимуть педагогів вдосконалювати рівень професійної майстерності. Поряд із цим, Любов Покроєва зазначає: «слід визнати, що сьогодні в Україні немає цілісної системи, яка передбачає і забезпечує підвищення соціальної і

професійної кваліфікації, особистісного розвитку впродовж усього життя в доступній формі та оптимальному режимі» [7, с. 55].

Для створення можливостей вибудовувати індивідуальну освітню траєкторію відповідно до фахових зацікавлень та рівня професійної підготовки мають урізноманітнюватися форми, створюватися умови для системної самоосвіти протягом усього міжатастаційного періоду, забезпечувати безперервність фахового вдосконалення [1, с. 5].

Відповідно, в сучасних умовах, вагомої ваги набирає впровадження модульно-накопичувальної системи залікових одиниць, яка чітко відобразатиме рівень професійного розвитку педагога. Під час досліджень, проведених громадською організацією «Асоціація безперервної освіти дорослих», у рамках виконання проекту Світового банку та МВФ «Рівний доступ до якісної освіти в Україні», з'ясувалося, що серед 8400 респондентів (серед яких 68% – учителі, 32% – методичні працівники й керівники закладів та установ освіти): 79% опитаних указують на необхідність модернізації діючої системи післядипломної педагогічної освіти, а саме системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Особливої уваги потребує впровадження системного (а не раз на п'ять років) підвищення кваліфікації керівників усіх рівнів, особливо працівників районних і міських управлінь і відділів освіти, оскільки від них залежить забезпечення реалізації інноваційних освітніх проектів [1, с. 6].

Але це не відкидає на другий план необхідність базового бюджетного фінансування. Нині воно критично мале. Ми переходимо межу, яка може призвести до незворотної втрати наукової інфраструктури. Зараз наша країна має найнижчий показник в Європі кількості науковців на 10 тисяч населення. Росія, держава-агресор, звертається до наших вчених і пропонує їм вигідні контракти. Деякі вже погодилися. В Україні цілеспрямовано намагаються відібрати її інтелектуальний потенціал. Спроби наших посадовців заощаджувати на науці та освіті лише сприяють цій тенденції.

Висновки. Отже, питання безперервної освіти є пріоритетним як у зарубіжних, так і в українській системах освіти. З метою організації навчання протягом життя в Європі був створений Інститут освіти дорослих. У Європейських країнах безперервна освіта є вагомою частиною державних програм, а також завдання громадських організацій та товариств.

Сьогодні в Україні немає консенсусу еліт щодо пріоритетності освіти. А МОН не спроможне переламати ситуацію, якщо освітня політика Україні формується у Міністерстві фінансів. Наприклад, Мінфін вирішив, що професійно-технічна освіта буде фінансуватися без субвенцій із держбюджету, з місцевого рівня. Значна частина міст, за винятком обласних центрів, не мають на це коштів. Або Мінфін вирішив закрити Інститути підвищення кваліфікації педагогічних працівників, якщо такі не входять до складу університетів. Така непродумана політика підриває довіру до реформи децентралізації і може привести до знищення ключового сектору освіти.

Список використаних джерел

1. Вакарчук І. Завдання післядипломної педагогічної освіти в контексті вдосконалення системи освіти України / І. Вакарчук // Директор школи. – 2013. – №2 (530). – С. 3-8.
2. Лернер П. Новое содержание образования : повседневное знание становится основным / П. Лернер // Народное образование. – 2014. – №7. – С. 166.
3. Меморандум непрерывного образования Европейского Союза : публикация. – Общество «Знание» России, 2016. – 85 с.
4. Олійник В.В. Дистанційне навчання в післядипломній педагогічній освіті : організаційно-педагогічний аспект : навч. посібник / В.В. Олійник. – К. : ЦППО, 2016. – 148 с.
5. Петерсон Л. Теория и практика построения непрерывного образования : монография / Л. Петерсон; под ред. Г.В. Дорофеева. – М., 2015. – 170 с.
6. Петерсон Л. Непрерывное образование на основе деятельностного подхода / Л. Петерсон // Педагогика. – 2014. – №9. – С. 25-26.
7. Суспільство і влада : чи можливий діалог. – К. – 2016. – №52-53. – С. 12-13.